

AÇILIŞ KONUŞMALARI

KEMAL ULUSALER (Sempozyum Yürütme Kurulu Başkanı)- Sayın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanım, değerli milletvekilleri, Sayın Birlik Başkanım, mühendis ve mimar odalarının değerli katılımcıları, değerli üniversite mensupları, kurum ve kuruluşların değerli temsilcileri, sevgili meslektaşlarım; 4. Enerji Sempozyumu'nu açarken hepinize hoş geldiniz diyorum.

TMMOB adına düzenlenen, Sekreteryası Elektrik Mühendisleri Odası'na yürütülen enerji sempozyumlarının dördüncüsünü yapmaktayız. Bu kez Sempozyumumuzun ana teması “Küresel enerji savaşları, ulusal kamusal enerji politikaları”. Bu ana başlıktan da anlaşılacağı üzere, önceki sempozyumlara göre daha siyasal bir çerçeve çizilmesi amaçlanmıştır. İçinde yaşadığımız süreç de bu çerçeveye denk düşmektedir.

1 Şubat 2003 tarihinde her biri alanında uzman ve yetkin geniş bir katılımcılar topluluğu ile ilk Danışma Kurulu toplantımızı yapmıştık. Buradan çıkan sorunları ve görüşleri ele aldık, tartıştık ve bunun sonucunda TMMOB 4. Enerji Sempozyumunun enerji alanının temel bir değerlendirme platformu olmasını hedefledik.

Üç günlük sempozyum sürecince 4 ana başlık altında 9'u poster olmak üzere 33 bildiri sunulacak ve ek paneller yapılacak. İki panelimiz var, bunların biri son gün, biri de diğer ikinci günümüzde olacak ve Sempozyumu bu şekilde gerçekleştirmiş olacağız.

Verimli olmasını buradan tekrar diliyorum ve umuyorum.

Değerli konuklar, enerji iş yapabilme yeteneğidir. Bu kısacık tanım benim ilkokul öğretmenimin enerjiye ilgimi sağlayan tanımıydı. O gün bu gündür ben enerjiyle iç içeyim, ama bugün geriye dönüp bakıyorum, neredeyse tüm umutsuzluklar, yolsuzluklar ve savaşların nedeni olarak enerjiyi görür hale geldim. Yine öğretmenimin

“Enerji yaşamak ve yaşatmak içindir” söyleminden neredeyse kuşku duyar hale gelmeye başladım. Gerçekten çok karanlık, çok karamsar bir tablo çizilmeye başladı enerjinin etrafında.

Enerjinin nimetlerinden söz edenler, pozitif enerjiden bahseden ilim insanları, sanatçılar acaba bize yalan mı söylüyor diye bu kuşku giderek içimde pekişmeye başladı.

2003 yılının başlarına kadar, herhalde yanılmıyorsam 1 yıl öncesine kadar, Sao Tome adında bir adayı hiç duymamıştım, Atlantik’te küçük bir ada. Dünya gelişmişlik sıralamasında 122. sırada, 300 dolar civarında da kişi başına yıllık geliri var. Geçimlerini kakao üreterek ve balıkçılık yaparak sağlayan, bir lokma bir hırka felsefesiyle mutlu yaşayan bir avuç siyah insan. Ne olursa oluyor, daha sonra birden bire bu ülkenin 900 kişilik -1000 kişi bile değil- ordusu Temmuz 2003’te darbe yapıp yönetimi ele geçiriyor. Bu bir avuç siyah insan için Pandoranın kutusu açılmış oluyor. Ne çıkıyor bu kutunun içinden? Enerji çıkıyor tabii. Yani, 2003 yılının hemen öncesinde bu adanın aslında bir petrol yatağı üzerinde yüzmekte olduğu anlaşılıyor, tespit ediliyor ve bundan sonra artık o ada için karanlık günler başlıyor.

Belki önümüzdeki günlerde yine Sao Tome adasından gelen haberlerin içinde yeni iç savaşlar, yeni darbeler duyabileceğiz. Tabii bunlar hep kötü ama yine enerjinin etrafında dönen olaylar.

Böyle karamsar bir tablo çizmek istemiyorum aslında ve inanıyorum büyük bir ihtimalle Sempozyum sonunda da buradan çıkan sonuçlar, buradan elde edilen veriler ve buradaki değerlendirmelerle birlikte ben yanlış düşündüğümü varsayacağım, ikna olacağım ve belki hepinizden de özür dileyeceğim.

Ben özür dileyeceğim, ikna olacağım ama şimdi sesli düşünüyorum, acaba Washington’da da birileri ikna olabilecek mi, Londra’da birileri özür dileyebilecek mi, Varşova’da, Sydney’de, Tokyo’da, belki de Dikmen yolunda birileri ikna olabilecek mi hiç bilmiyorum.

Goethe, “biraz daha ışık” demiş. Bugünün karanlık dünyasında gerçekten ışığa ihtiyaç var ve bugün ülkenin dört bir yanından buraya gelenlerin, hatta Okyanus ötesinden gelen hocam da var, Sempozyumumuza bu beklediğimiz ışığı taşıyacaklarını umuyorum, ışığı içinde taşıyanların karanlıkta bize yol göstereceklerine inanıyorum, buradan öyle bir sonuç çıkacağına inanıyorum. Elbette ki bu Sempozyum enerji alanında olumlu bir şeyler katacak ama ne yazık ki Sempozyum sonunda savaşlar,

yolsuzluklar yine devam edecek. Yani beyaz enerji derken bile kararı ve karanlığı anımsarken yine de bir umut taşımak konumundayız. Hayat devam edecek yani. Ama biliyoruz ki, bazı çiçekler korkunç güzel kokuyorlar, insanı cezbediyorlar ama açması için yıllarca -10 yıl, 20 yıl- bekliyorsun,. Umutlarımızın açması için biz de bekleyeceğiz herhalde, ama sabırla, umutla çalışacağız ve öğretmenimin dediği gibi inanacağız, ki inadına enerji yaşamak ve yaşatmak için olsun.

Başarılı bir Sempozyum dileğiyle katkılarınızdan dolayı teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

CENGİZ GÖLTAŞ (EMO Yönetim Kurulu Başkanı)- Sayın Enerji Bakanı, TMMOB'nin Sayın Başkanı, basınımızın değerli temsilcileri, sayın milletvekilleri, Elektrik Mühendisleri Odası ve Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği'nin, bağlı odalarımızın değerli temsilcileri, kamu kurumlarımızın yöneticileri, değerli delegeler, sevgili meslektaşlarım; bu yıl dördüncüsünü düzenlediğimiz TMMOB Türkiye IV. Enerji Sempozyumu'na hepiniz hoş geldiniz.

Sözlerime devam etmeden önce, hazırlık sürecinde özenli bir çalışma sürdüren başta Sempozyum Sekreteryası ve Yürütme Kurulu olmak üzere emeği geçen ve katılım sağlayan herkesi içtenlikle kutluyorum.

Bildiğiniz gibi hemen her yıl enerji alanında birçok kuruluş farklı etkinlikler düzenler, bazen benzer konu başlıklarıyla yapılan bu etkinliklerin tarih olarak birbirleriyle çakıştıkları da olur. Bu durum ülkemiz enerji sektörü açısından bir olumluluk olarak görülse de, biraz yakından bakıldığında bu tür organizasyonların önemli bir çoğunluğunun firma tanıtımlarını hedef alan, enerji bürokrasisini kendi önceliklerine uygun olarak etkilemeye çalışan, ticarî ilişkilerin kotarıldığı faaliyetler olduğu görülecektir. Böyle olduğu için de bu çalışmaların kurgusunda temel bir eksiklik vardır. Bu eksiklik meseleleri ele alısta çok yönlü ve objektif bir yaklaşımın başta yaratılamamış olmasıdır.

TMMOB ve bağlı odaların ise yıllardır kendi meslek alanlarında düzenledikleri kongre, sempozyum, panel, söyleşi ve meslek içi eğitimlerde gözettiği temel bir yaklaşımı var. Hangi konuda bir çalışmayı önümüze koyarsak koyalım o konuyla ilgili tüm kurum ya da bireylerin, yani konunun bütün kesimlerinin katılacağı özgür ve demokratik platform yaratmayı hedefleriz.

Bu yaklaşım TMMOB ve meslek örgütümüz açısından uzmanlık alanlarımıza bakışta vazgeçemeyeceğimiz önemli bir tavidir. Bugün başta enerji, iletişim ve

bilişim olmak üzere meslek alanımızı ilgilendiren tüm konularda uygulanan politikaları, karar veren, uygulayan ve sonuçlarından etkilenen kesimler ile birlikte tartışmak, farklı düşünenin ne söylediğinin bilinmesi ve değerlendirilmesi açısından çok önemlidir.

Değerli konuklar, ülkemizde ekonomik olarak yapısal bir değişim programının adım adım gündeme sokulduğu son 20 yıl değerlendirildiğinde yaşamımızı doğrudan etkileyen stratejik birçok alanda karar verme organlarında yer alanların, yani siyasal iktidar ve uygulayıcı üst düzey bürokratların karar alma ve uygulama süreçlerinde toplumun örgütlü kesimleriyle düzenli ve ciddi bir iletişim içerisinde olmadıklarını görüyoruz.

Bırakın iletişim kurmayı ve katılım olanaklarını artırmayı, toplumun örgütlü ya da örgütsüz kesimlerinin mevcut uygulamalar ile ilgili kamusal bilgilenme hakkının önünde ciddi engeller konulmaktadır. Yıllardan beri toplumun bilgilenme hakkını yok sayan böylesi bir anlayışın sonucu olarak kamu yönetimi siyasal etkilere son derece açık, taraflı bir şekilde faaliyet gösterir hale getirilmiştir. Bugün ülkemizde yaşanan ve dünyada ilk 5 sıraya girmemize neden olan yolsuzlukların ve oluşan kamu zararlarının nedeni de özetle böyle bir anlayışın egemen olmasıdır.

Değerli katılımcılar, mevcut enerji kaynakları potansiyeli ve kullanımının dünyada yaşanan ekonomik, sosyal ve siyasal koşullar dikkate alındığında ne denli önemli olduğu bölgemizde yaşanan ve bizi de doğrudan etkileyen Amerikan saldırı-ganlığı ve yayılcı politikalarıyla bir kez daha açığa çıkmaktadır.

Biz mühendisler çok iyi biliyoruz ki, bölgemizde uzun yıllar içerisinde yaşanan ve son dönemde ABD tarafından giderek yoğunlaştırılan çatışma ve gerilimlerin nedeni ne Orta Doğu'da demokrasinin geliştirilmesi ne kitle imha silâhlarının varlığı ne de terörist faaliyetlerin engellenmesidir.

Esas neden, Orta Doğu'nun dünyadaki enerji kaynaklarının önemli bir bölümüne sahip olmasıdır. Bugün dünyadaki enerji üretiminde mevcut ihtiyacın yüzde 90'ı hâlen fosil yakıtlardan karşılanmakta ve bunun yüzde 45'ini ise petrol oluşturmaktadır.

Hâlen 140 milyar ton olan ham petrol rezervinin yüzde 65'lik kısmı ise Orta Doğu ülkelerinde yer almaktadır. Günümüzde dünya yıllık petrol üretimi olan 3,5 milyar tonun yüzde 31'lik kısmının Orta Doğu ülkeleri tarafından gerçekleştiriliyor olması ve dünya yıllık petrol tüketimi olan 3.3 milyar tonun yüzde 26'sının, dünya

nüfusunun yüzde 4,7'sine sahip olan ABD tarafından tüketiliyor olması, ABD'nin bölgede terörizme karşı barış ve demokrasiyi geliştirme adına yürüttüğü askerî operasyonların gerçek anlamını da açıklamaktadır.

Bugün Orta Asya ve Hazar Bölgesi'nin zengin enerji kaynaklarının kontrolü bir geçiş noktası olan Orta Doğu'nun ekonomik, sosyal ve siyasal olarak tam anlamıyla denetim altına alınmasıyla mümkün görülmektedir. Ülkemize düşen, bu haksız savaş ve işgalin ortağı olmamak, Irak halkıyla uzun yıllar içerisinde oluşmuş tarihsel dostluk ve komşuluk ilişkilerimizin gereği olarak onlarla dayanışma içerisinde olmaktır.

Değerli konuklar, sevgili meslektaşlarım; Elektrik Mühendisleri Odası olarak son 20 yıldır ülkemizin enerji politikalarına ilişkin iki önemli konunun altını çizdik. Birincisi; kamusal bir hizmet anlayışı içerisinde plânlamanın önemi, ikincisi ise kendi kaynaklarımıza ve insan gücümüzü de bağlı ulusal bir enerji politikasının gereği, oluşturulması.

Bugün ülkemizde başta enerji ve iletişim olmak üzere tüm stratejik temel alt yapı hizmetlerinin özelleştirme adı altında hızla tasfiye edildiği bir süreci yaşıyoruz. Bu uygulamaların ülkemizin ihtiyaçlarından bağımsız IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşların direktifleriyle siyasal bir tercih olarak dayatıldığı görülmektedir.

Dünyada 1974 petrol krizinden başlayan süreç incelendiğinde petrolün sonsuz bir kaynak olmadığı gerçeği görülmüş, elektrik enerjisi üretiminde artan maliyetlerin sanayi üretim sektörünü zorladığı noktada gelişmiş tüm ülkeler ciddi önlemler alma yoluna gitmişlerdir.

Enerji gibi hayati bir sektörde ülkelerinin geleceğine ilişkin sorumluluk duyan ve buna uygun politikalar geliştiren tüm gelişmiş ülkelerin elektrik enerjisi üretimlerinde güneş, rüzgâr, jeotermal ve hidrolik olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarına yöneldikleri ve bu konuda AR-GE faaliyetlerini geliştirdikleri görülmektedir. Yine petrol krizinin yarattığı bilinç ile enerji kaynaklarının olabildiğince ulusal sınırlar içinden kaynak çeşitliliği yaratılarak temini öngörülmüş, tüm ülkeler bir taraftan enerjinin çevreyle ilişkisinin önemini kavrayarak enerji üretimlerinde çevreye karşı duyarlı bir yaklaşım sergilerlerken, diğer taraftan enerjinin verimli kullanılması ve tasarrufuna ilişkin bir program oluşturmuşlardır. Neticede, tüm bu etkiler değerlendirildiğinde enerjide plânlamanın önemi ve ne kadar gerçekçi olduğu bir kez daha açığa çıkmıştır.

Değerli konuklar, 1984 yılında çıkarılan ve enerji sektöründe özelleştirmelerin önünü açan 3096 sayılı Yasadan bu yana geçen 18 yıl değerlendirildiğinde, sektörün kurumsal yapısının çok parçalı hale getirilerek kaos ve yolsuzluklarla beslenen dışa bağımlı bir üretim politikasıyla dağıtım şebekelerimizde yılda 1,5 milyar dolar olarak ifade edilen kayıp ve kaçakların varlığı, gelinen durumu ve tabloyu yeterince özetlemektedir.

3 Kasım seçimlerinin ardından Enerji Bakanı Sayın Hilmi Güler'in kamuoyunda yer alan açıklamalarında yaratılan bu tablonun eleştirildiğini görüyor ve yıllardır Elektrik Mühendisleri Odası'nın işaret ettiği konularda Sayın Bakanın bizleri doğrulayan açıklamalarını büyük bir ilgiyle takip ediyoruz.

Yine yakın geçmişte uygulanan bu yanlış politikaların sonucu olarak oluşan kamu zararlarını azaltmak adına Rusya'yla yapılan doğalgaz anlaşmalarının yeniden masaya getirilmesini, alım garantili pahalı yap-işlet-devret sözleşmelerinin gözden geçirilmesini, enerji üretiminde ulusal kaynaklarımızın öne çıkarılacağından söz edilmesini olumlu bir yaklaşım olarak görüyoruz ve destekliyoruz.

Ancak buradan bir kez daha vurgulamak isteriz ki, sorunun kaynağı enerji sektöründe “yapısal değişim programı” adı altında uygulanan özelleştirme politikalarının kendisidir. Yıllardır kamu finansman sıkıntısı nedeniyle enerji sektöründe özelleştirmenin bir zorunluluk olduğu, özelleştirme sayesinde sektörde tekelleşme olgusunun önüne geçilerek sermayenin tabana yayılacağı, sektörde rekabet unsurunun oluşmasıyla elektrik fiyatlarının ucuzlayacağı, bu sayede sanayi üretiminin artacağı, yine yurttaşların elektriği ucuza satın alması nedeniyle ekonomik bir ferahlamanın sağlanacağı, netice olarak elektrik enerjisinin kesintisinin, kaliteli ve ucuz olarak sunumunun yapılacağı iddia edildi ve bu gerekçelerle sektörde son 18 yılda her istenilen yapıldı.

2003 yılı sonlarına gelindiğinde ise bütün bu iddialar ve yapılanların bir sonucu olarak ne nükleer santral kurulmadığı için karanlıkta kaldık, ne Türkiye Elektrik Kurumu'nun ikiye, ardından TEAŞ'ın üçe bölünmesiyle kamunun işleyişi ve verimi arttı ne de bir dizi özelleştirme modelleri ve çıkarılan onlarca yasa ve yönetmelikle sektör daha işler hale getirildi.

Devlet Plânlama Teşkilâtı verileri bugüne kadar yapılan özelleştirmelere dair çarpıcı bir bilanço ortaya koyuyor. Geçmişte yapılan 408 özelleştirme sonucunda elde edilen gelir 4 milyar 474 milyon dolar. Bu özelleştirmelerin gideri ise 4 milyar

574 milyon liradır. Geçmiş özelleştirme uygulamalarının tümüne yakın bölümü aynı zamanda yolsuzluk, kötü kullanım ve sözleşme koşullarına uymama örnekleriyle doludur.

Türkiye toplumu olarak geçtiğimiz 15 yıl içinde bizlerden saklanmaya çalışılan bir gerçeğe yüzleştik. Her biri son derece kârlı ve topluma yararlı kuruluşlar, yani toplumsal emeğimiz, toplumsal servetimiz bilinçli bir şekilde zarar ettirilmeye çalışıldı, her biri birer arpalık ve hortum alanına çevrildi. Bugün üçe bölünen TEAŞ'ın son 3 yılına ait yapılan yanlış sözleşmelerden kaynaklanan zararı 1999 yılında 61.3 trilyon, 2000 yılında 409 trilyon ve 2001 yılında 1.8 katrilyon olarak bu duruma en çarpıcı örnekler.

Bu suçu işleyen seçtiğimiz siyasetçilerin toplumsal varlıklarımızı iktidar sürelerini uzatmak için sermaye gruplarına nasıl peşkeş çektiklerine “Beyaz enerji operasyonu” ile bir kez daha şahit olduk.

Toplum sorunun kaynağının mülkiyet biçiminde olduğuna inandırılmaya çalışıldı. Sorunun kaynağının mülkiyet biçiminde olmadığını, yönetim ve denetim modellerinin tartışılması gerektiğini başta AKTAŞ, ÇEAŞ, KEPEZ örnekleri olmak üzere yap-işlet-devret santralleri, mobil santraller ve 42 milyar dolar olarak belirtilen yolsuzluk sürecinde ne kadar ısrarla göstermek istesek de kamuoyunu bu konularda yeterince duyarlı hale maalesef getiremedik.

Bütün bunlar ortada iken Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun Elektrik Üretim A.Ş.'ye ait 11 termik, Devlet Su İşleri'ne ait 16 hidrolik üretim tesisi dahil toplam 55 santral ve Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş.'ye ait 19 dağıtım bölgesini Haziran ayında özelleştirme kapsamına alması geçmiş uygulamalardan yeterince ders alınmadığını göstermektedir.

Sektörde özelleştirme uygulamalarının sürdürülecek olması yeni AKTAŞ'ların, ÇEAŞ'ların yaratılması, mavi akım adı altında yeni doğalgaz yolsuzluklarının maalesef önünü açacaktır. Elektrik Mühendisler Odası olarak sektörün bu kaos ortamından hızla kurtarılması için bir kez daha ısrarla diyoruz ki, yolsuzlukların üzerine hızla ve kararlılıkla gidilmeli, “Beyaz enerji operasyonu”yla başlayan ve Devlet Denetleme Kurulu raporuyla bir kez daha açığa çıkan rezaletlerin siyasî ve idarî sorumluları yargı önünde hesap vermelidir.

Son 20 yıla damgasını vuran özelleştirme politikalarının sonuçları bu kadar ortada iken, üretim santralleri ve dağıtım şebekelerinin hızla özelleştirileceğine dair

bakanlık politikaları terkedilmelidir. Ulusal kaynaklarımızı öne çıkaran, özellikle yenilenebilir enerji kaynaklarımızı devreye sokan bir üretim politikası izlenmelidir. Enerji sektörünün tahrip edilen kamusal alt yapısı yeniden oluşturulmalı, bakanlık ve bağlı kuruluşlarının merkezi bir plânlama içerisinde koordinasyonu yeniden sağlanmalıdır.

Enerji alanındaki tüm kamu kurumlarının bütçeleri artırılmalı, üretim santralleri ve dağıtım şebekelerimizin işletme sorunları giderilerek verimlilik artırılmalıdır. Özelleştirme yapılacak gerekçesiyle kendi kaderine terk edilmiş, bakım, onarım, yenileme faaliyetleri yapılmayan dağıtım şebekelerinin iyileştirilmesine yönelik olarak başta TEDAŞ müessese müdürlüklerinin teknik eleman sayısı artırılmalı, bakım, onarım ve yenileme faaliyetlerine gereken önem verilerek enerjideki kayıp ve kaçaklar giderilmelidir.

AKTAŞ, ÇEAŞ ve KEPEZ'deki uygulama geç kalınmış olsa da doğrudur ve pahalı elektriğin en önemli nedenlerinden biri olan yap-işlet-devret santrallerine de uygulama yayılmalıdır. Bu kuruluşlar EÜAŞ denetimine de geçerek kamu eliyle yönetilmelidir.

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası ülkemizin gelişmesinde ve çağdaşlaşmasında uygulanacak programların IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşların direktiflerine göre değil, kendi gücümüze ve doğal kaynaklarımıza dayalı üretim ekonomisi ve sanayileşmeden yana kalkınma stratejilerini bilim ve teknoloji temeline oturtan ulusal bir politikayla yürütülmesinin takipçiliğini yapmaya devam edecektir.

Değerli konuklar, değerli meslektaşlarım; sözlerimi bitirmeden önce 18 Ekim 2002 tarihinde Şanlıurfa'da görevi başında kaçak elektrik kullanımına karşı kamu haklarını ödünsüz bir şekilde savunduğu için öldürülen TEDAŞ çalışanı sevgili meslektaşımız Hasan Balıkcı'yı saygıyla, sevgiyle anıyorum.

Özelleştirme gerekçesiyle uzun yıllar yatırım yapılmadığı koşullarda, dağıtım şebekelerimizin kendi kaderine terk edilmiş yapısıyla oluşan kayıpların ciddi boyutlara ulaştığı bu durumda yüksek elektrik fiyatları karşısında sorunun teknik kayıplar boyutu göz ardı edilerek vatandaş ile TEDAŞ çalışanının karşı karşıya bırakıldığı politikalar bu üzücü olayların korkarım sürmesine yol açacaktır.

Son olarak, Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği 4. Enerji Sempozyumu'na sunduğunuz ve sunacağınız katkılar nedeniyle bir kez daha teşekkürü borç bilir, Sempozyum boyunca yapılacak çalışmalarda hepinize başarılar dilerim.

KAYA GÜVENÇ (TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı)- Sevgili konuklarımız, sevgili arkadaşlarım, Sayın Bakanım, sayın milletvekili arkadaşlarımız; hepinizi Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği adına sevgiyle ve saygıyla selamlıyorum.

Bu dönem Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği adına düzenlenen dört etkinlikten bir tanesi de enerji alanında Enerji Sempozyumu. Biliyorsunuz bundan önce ulaştırma politikalarıyla ilgili bir sempozyumumuz oldu, önümüzdeki hafta sekreteryasını Makina Mühendisleri Odası' yaptığı Sanayi Kongremiz ve bir sonraki hafta da yine sekreteryası Mimarlar Odası tarafından yapan Konut Kurultayımızı yapmış olacağız ve bu dönem etkinliklerimizi böylece tamamlamış olacağız. Aslında bu dört etkinlik sadece TMMOB'nin adına TMMOB tarafından yapılan etkinlikler, saymıyorum, saymaya kalkarsanız gerçekten saatler sürecektir kadar ilginçtir, her odamızın sektör bazında yapmış olduğu çok önemli çalışmalar var. Şubelerimizin, temsilciliklerimizin kendi meslek alanlarıyla ilgili doğrudan meslektaşlarına yönelik eğitim programlarından tutun, Türkiye'yi ilgilendiren, genel olarak halkımızı ilgilendiren sorunlara varıncaya kadar gerçekten çok yoğun bir programla bu işleri yapıyoruz.

Niçin yapıyoruz? Çok basit bir nedenle yapıyoruz, bu ülkenin yurttaşlarıyız, bilimle toplum arasında köprü olan bir mesleğin mensuplarıyız, bilimle halkımızı buluşturmaya çalışıyoruz, ona daha iyi hizmet etmenin yollarını arıyoruz.

Sevgili Oda Başkanımızın söylediği gibi, tarafları dinliyoruz, kendi görüşlerimizi ifade ediyoruz, alternatiflerimizi ortaya koyuyoruz ve bütün bunlarla birlikte dediğim gibi kendimizi ve halkımıza daha iyi hizmet etmenin yollarını açacak birtakım ortamları geliştirmek üzere çalışıyoruz.

Öncelikle şubelerimizde, temsilciliklerimizde, odalarımızda, Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği'nde bütün bu etkinliklerimizi düzenleyen organlara teşekkür etmek istiyorum, buraya katılıp görüşlerini bizimle paylaşan dostlarımıza teşekkür etmek istiyorum, siz katılımcılara teşekkür etmek istiyorum.

Bugünün bir özelliği var, bugünün özelliği Enerji Sempozyumunun yanı sıra İnsan Hakları Günü olması. 55 yıl önce insanlığın, emekçi sınıfların binlerce yıllık mücadelesinin ürünü olan bir belgeden bahsediyoruz; İnsan Hakları Temel Bildirisi, Evrensel Bildirisi. Bu bildiri önemli, varılan noktayı kâğıt üzerine geçirmek için çok önemli, ülkemizde bunun kabulü bizler açısından çok önemli ama 55 yıl sonra acaba bu bildiride yer alan her noktayı yeteri kadar yerine getirebiliyor muyuz, bu bir sorgulama işareti.

Toplumların gelişmesi kuşkusuz kolay olmuyor, bir dizi mücadeleyle, bir dizi gelişmeyle oluyor ama gönül arzu ediyor ki, artık 55 yıl sonra İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde yer alan noktalar artık bir soru işareti, bir kaygıyla, kuşkuyla karşılanmasın; demokratikleşmenin temeli diye gördüğümüz insan hakları sadece Avrupa Birliği üyelik sürecinin pazarlıklarının sınırlarına hapsedilmesin. Gönül arzu ediyor ki, kâğıt üzerinde ortaya konan şeyler aynı zamanda uygulamaya da bir an önce geçsin.

Çok önemli eksiklerimizin olduğunu biliyorum ama derseniz insan haklarıyla ilgili olarak mesleğimizi yakından ilgilendiren iki olaya değineyim.

Birisi, bir kuruluşumuzda elektrik işlerinde bir zamanlar biliyorsunuz bir yönetim değişikliğinden sonra, yönetim, arkadaşlarımızın çalışmalarını daha yakından izlemek istedi ve bununla paralel olarak da hemen hemen günlük herkesin ne yaptığını bir şekilde kontrol etme, hatta bilgisayarlarında ne var ne yok, neler yapıyor kontrol etmeye varıncaya kadar ilginç bir uygulama başlatıldı. Bunu hem kaygıyla hem üzüntüyle karşılıyor. Kaygıyla karşılıyor çünkü kişisel hayatın gizliliği vardır, bu bilgisayarlar da her ne kadar şirket veya kurum adına çalışılsa da orada kişisel bilgiler de vardır, bunlara ulaşılmasını yanlış buluyoruz. Kaygımızın ikincisi; bu çalışmalar ekip çalışmalarıdır, mühendislik mesleği disiplinler arası bir meslektir ve tek başına hiçbir mühendisin hemen hemen bir şey yapma ihtimali yoktur. Ekip çalışması, dolayısıyla proje raporlamada ekip raporu önemlidir. Ekip içinde tabii ki kişilerin ayrı ayrı değerlendirmesi de söz konusu olacaktır. Kaygımızı ifade etmekle geçiyorum.

Düzeleceğini tahmin ettiğim bir olay ama, bir ikinci olay var ki bizleri çok üzdü, kadın üyelerimizi rencide etti. Bir sevgili genel müdürümüz, üstelik de mühendislik adına çok önemseydiğimiz bir kurumun, Devlet Su İşleri'nin Sayın Genel Müdürü personel alımıyla ilgili olarak bir gazeteciye bir demeç verdi. Personel olarak inşaat mühendisi alınacak, erkek alınacakmış, öyle yazıyor, erkek personel diye. Daha sonra bir gazeteciyle konuşuyor, ben okurken rahatsız oldum utandım, okuyorum sizlere. Bayanlardan bahsediyor, “Ya bunlar kaçmak isterler, yalvarıp yakarıp rapor alırlar, Devlet Su İşleri'nin iş yapması lâzım, hanımların sıkıntısı ile mi uğraşacağız? Ha bu işi yapacak hanım yok mudur? Vardır. Bir bakıma kadınlıktan uzaklaşmıştır, erkekleşmişlerdir”. Bunu bir meslektaşımız söylüyor.

Şimdi insan hakları gününde bu örneği vermemin çok temel bir nedeni var. Bir kere İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 2. maddesi biliyorsunuz cins ayrımla

ilgili, her şeyi ortadan kaldırır, bunun hiçbir geçerliliğin olmadığını açık seçik, net bir şekilde ifade eder. Dolayısıyla, çalışma alanında erkek kadın ayrımı artık söz konusu değildir. Siz koşulları söylersiniz, o koşullara kim ben bu işi yapıyorum diyorsa gelir başvurur ve bu başvurusu sonunda da liyakatine göre, yeterliliğine göre kabul edilir. Kadın meslektaşlarımızı bu şekilde değerlendirmek, hele de böylesine rencide edici sözler kullanmayı kabul edemiyorum.

Evet, bu alkışlarınızı Türkiye'nin fabrikalarında, tarlalarında çalışan milyonlarca kadına bağlıyorum ben, sağ olun.

Sevgili arkadaşlarım, bu yanlıştır, bu yanlıştan bir an önce dönülmesi gerekir ve Sayın Genel Müdürümüzün de maksadı aşan ifadeler olarak bunu açıklamasını gerçekten bekliyoruz.

Ben sadece Sayın Genel Müdürümüzü değil, diğer kurumların da genel müdürlerini, yetkililerini, yöneticilerini kadın üyelerimizin, kadın mühendis ve mimarların sorunlarını incelemek ve çözmek için Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği'yle birlikte ortak çalışma yapmaya çağırıyorum huzurlarınızda; çünkü artık mühendislik erkek egemen bir meslek olmaktan çıkmıştır. Benim bilebildiğim kadarıyla Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği'ndeki, daha doğrusu Türkiye'deki mühendis ve mimarların yaklaşık üçte biri kadınlardan oluşmaktadır. Gayet tabii ki olacaktır, biz hep birlikte daha güzel dünyaları yaratmak için birlikte mücadele etmeye hazırız ve varız.

Şimdi sevgili arkadaşlarım, yapacağım çalışmalar bununla sınırlı değil, yani yapacağımız Devlet Su İşleri'yle olsun, başka kurum ve kuruluşlarla olsun yapmamız gereken çok çalışma var. Biraz önce Sayın Oda Başkanımız ve Düzenleme Kurulu adına Kemal Ulusaler arkadaşımız bunları ifade ettiler, bunlar üzerinde çok fazla durmayalım. Ama geliniz hep beraber gerçekten Türkiye'de enerji alanında da yapılacak olan çok önemli çalışmaları birlikte yapalım.

Farklı politikaları savunuyor olabiliriz. Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği kendisini hep kamu yararına göre yönlendiren, onu esas alan bir çizgide olmuştur; çünkü aslında üyelerinin çok büyük çoğunluğu da bugün emekçilerin arasında yer almaktadırlar. Dolayısıyla, böylesine bir yapımız var. Bu nedenle de genellikle bizim söylediklerimizle, bizim savunduklarımızla iktidarlar arasında farklılıklar olabiliyor. Bunu demokrasinin doğal bir parçası kabul etmek, bir doğallığı kabul etmek gerekiyor, farklı görüşlerde olmak ortak çalışmalar yapmaya engel değil.

Enerji alanında yapılacak çok önemli çalışmalarımızın olduğunu söylüyorum. Özellikle enerji verimliliği ya da tasarrufu diye söyleniyor. Tasarruf kelimesinden hep korkuyorum; çünkü tasarruf bir işi yapmama yönüne kadar gidebiliyor, oysa verimlilik bizim açımızdan bir işi daha az kaynak tüketerek yapmak anlamına geliyor ve biliyorsunuz gelişmiş ülkelerde özellikle gayrisafi yurt içi hâsıla, birim gayrisafi yurt içi hâsıla için harcanan enerji miktarında görece olarak azalma var. Toplamda artış var, ama birim gayrisafi yurt içi hasılayı elde etmek için harcanan enerji miktarı yıllara göre değişiyor ve trend azalarak gidiyor. Bu sadece teknolojiyle oluyor sevgili arkadaşlarım. Teknolojinizi geliştirirseniz, buraya yeteri kadar kaynak aktarabilirseniz o zaman bunları sağlayabilirsiniz. Elektrikteki kayıplar, kaçaklar meselesinin ötesinde gerçekten Türkiye şu anda enerji alanında akıl almaz derecede havaya sadece emisyon veriyor, bunları yeteri kadar kullanamıyor.

Oysa hâlâ Türkiye’de dünyanın hemen hemen en pahalı akaryakıtını kullanıyoruz arkadaşlar. Bugün dolar bazında fiyatlara baktığınız zaman akaryakıtta akıl almaz bir fiyat uygulaması var. Aynı olay elektrik enerjisinde var. Bilebildiğim kadarıyla sanayiye verilen elektrikte son dönemlerdeki bazı ucuzlamalar var, ki bunlar tabii ki sevindirici olaylardır. Ucuzlamalara rağmen hâlâ elektrik enerjisinde çok yüksek miktarda paralar, bedeller ödüyoruz. Akaryakıt da aynı şekilde, mazot, benzin bu gibi rakamlarda. Diyebilirsiniz ki son zamanlarda bazı indirimler oldu ama gerek dünyadaki petrol piyasası, gerekse Türkiye’deki döviz fiyatlarıyla beraber ele aldığınızda hâlâ bizim bu rakamların çok daha aşağısında akaryakıt tüketiyor olabilmemiz gerekiyor.

Niye tüketemiyoruz? Çok basit bir nedenle tüketemiyoruz; çünkü uygulanan yanlış politikalar Türkiye’yi bir borç batağına sürüklemiştir, o borç batağından kurtulmak için de ne gerekiyorsa onu yapıyoruz. Akaryakıttaki fiyat özellikle rahatsız edici bir olaydır. Hem diğer olaylara yansımaları açısından önemlidir, hem de bir dolaylı vergidir, yani eşitsiz bir olaydır.

Bu nedenle örneğin bir an önce bu politikalardan vazgeçilmesi yönündeki önerimizi de ister istemez tekrarlıyoruz.

Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği bütün bu olaylarda bunları söylüyor. Bunları da dayandırdığı yerler kendi meslek alanlarıdır, kendi meslek alanlarının dışında bir yerden söylemiyor bunları, birtakım politik indirgemecilikle gitmiyor, her bir olayı kendi bazında, kendi özgünlüğü içinde inceliyor ve bu sonuçlara varıyor.

Vardığımız sonuç bu. Türkiye’de enerji alanında olduğu gibi diğer alanlarda da herhangi bir yere varmak istiyorsanız size dışarıdan, uluslararası tekelleri sermayenin kuruluşları tarafından empoze edilen politikalarla hayır demek zorundasınız. Tabii ki biliyoruz küreselleşme bir olgu, hastalık da bir olgu. İlaç almıyor musunuz, doktora gitmiyor musunuz, kendinizi korumuyor musunuz? Aynı şeydir. Küreselleşme bir olguysa o küreselleşmenin içindeki ulusal motifleri, gelişmiş ülkelerin motiflerini görmek zorundasınız. Onları gördükten sonra da küresel dünyada var olabilmenin koşullarını bir şekilde irdelemek zorundasınız. Nedir o koşullar? O koşullar ulusal politikalarla dayalı, kamuyu esas alan, halk yararını, toplum yararını esas alan politikaları gündeme getirme olayıdır. Bilime ve teknolojiye yeteri kadar kaynak aktarmazsanız, bu alandaki çalışmaları hızlandıramazsanız, güç katamazsanız, küresel dünyada olsa olsa gelişmiş ülkelerin taşeronu olursunuz, gelişmiş ülkeler düzeyine hiçbir şekilde ilerleyemezsiniz, gelişemezsiniz.

Dıştan empoze edilen bu olaylar arasında özelleştirmenin çok önemli bir yer tuttuğunu da ifade etmemiz gerekiyor. Bu özelleştirmeler öylesine yerlere varmıştır ki, stratejik alanlarımızı etkiler hâle gelmiştir. Seydişehir son örneklerinden bir tanesidir, TEKEL, PETKİM, TÜPRAŞ bunların örnekleridir. Niye hâlâ kamuyu yok edeceğiz? Ha şunu yapıyorsak bunu hep beraber tartışalım. Kamunun hiçbir gereği kalmamıştır, artık herhangi bir gücü kalmamıştır.

Küresel dünyada gelişmiş ülkelerin, o çok uluslu tekellerin ellerine geçirdikleri rant kaleleri veya kâr yerleri olarak baktığı buralardan Türkiye’nin vazgeçmesi mümkün değildir. Kamu girişimciliğini reddeden, kamu girişimciliğini yok sayan bir anlayışla hiçbir yere varamazsınız. Bakınız özelleştirme kapsamındaki bazı tesisler için son zamanlarda çok düşük fiyatlar veriliyor. Buna karşın sermaye çevreleri ne kadar düşük olursa olsun “madem ki piyasa böyle istiyor, demek ki gerçek fiyatı budur, o zaman bunu niye tartışıyoruz?” diyor. Kimin malı üzerinden konuşuyorlar, bu ne kadar kolay bir olay. Benim malımdan bahsediyorlar, sizin malınızdan, hepimizin malından bahsediyorlar, kamu malı bizim malımız, kamu malı başkalarının malı değil ki. O sevgili sermaye çevrelerine sorsak, bir toplu iğnenin ellerinden çıkarılması için gerekli olan miktarların 40 yıl pazarlığını yaparlar. Ancak iş kamunun malına, kamunun malını kendisi elde etmeye gelince, “efendim piyasada verilen fiyat geçerli fiyat olmak zorundadır, fiyat tartışması yanlıştır” diyor. Kelepir bir peşkeş çekme operasyonuna böylesine çanak tutuluyor sermaye çevreleri tarafından.

Bizler buna izin veremeyiz sevgili arkadaşlarım. PETKİM’de direnen, TÜP-RAS’ta direnen işçi arkadaşlarımız gibi bizler de özelleştirilmek istenen yerlerden, tesislerden çıkmamak, oraları kendi evimiz gibi korumak zorundayız.

Seydişehir örneğini verdim. Bundan önceki bir Enerji Kongresinde bu kez Sayın Sanayi Bakanımız vardı ve kendisine teşekkür ettim, burada da Sayın Enerji Bakanına teşekkür ediyorum. Oymapınar’ı Seydişehir’e bağladınız, dolayısıyla Seydişehir artık kâr eden bir müessese haline geldi.

Hükûmetten bir beklentimiz var, Seydişehir’i özelleştirme kapsamından çıkarın, bu güzel tesisi hep beraber kamu adına kullanalım.

Dışarıdan dayatılan politikalar bize yaramıyor. Biliyorsunuz soğuk havalar filan da hep böyle yerlerden, dışarılardan filan gelir, bu da bize yaramıyor. Bu politikalar ne ekonomik alanda yarıyor, ne diğer alanlarda yarıyor.

Son zamanlardaki gelişmeleri de kısaca şöyle bir değerlendirelim. İhracat artıyor, üretim artıyor, bütün bunlar olumlu, sevindirici gelişmelerdir. Yalnız, hemen nedenini sormak gerekiyor. Bizler mühendisiz, biliyorsunuz mühendisler bilimle çok haşır neşir olan, meslekleri itibarıyla da sürekli sorgulamak durumunda olan insanlardır. Hemen sormanız gerekiyor, çünkü öbür taraftan da istihdam azalıyor, işsizlik artıyor. Yani hem üretim artacak, ihracat artacak hem de işsizlik artacak, ikisi beraber o zaman demek ki müthiş bir şey oluyor Türkiye’de, verimlilik artıyor. Yani demek ki teknolojik yatırımlar yapılıyor. E, oraya da bakıyorsunuz orada da pek bir şey yok. Ne oldu? Ne olduğu çok basit sevgili arkadaşlarım, Türkiye hemen hemen 1980’lerden bu yana, 24 Ocak kararlarından bu yana kalkınma anlamında, sanayileşme anlamında, rekabet gücü anlamında tek bir unsuru temel almıştır, o unsur ucuz iş gücü unsurudur.

İstatistiklerin arasında, rakamların arasında gezindiğiniz zaman özellikle son aylarda, son yıllarda bu eğilimin nasıl güçlenerek gittiğini, Türkiye’de işsizliğin, yoksulluğun ve ücretlerdeki düşüklüğün nerelere varabildiğini çok iyi görürsünüz. Bu kadar istatistiğe gitmeye gerek yok, sizler zaten biliyorsunuz, kamuda çalışan arkadaşlarımız neredeyse yoksulluk sınırının yarısı kadar ücret alabiliyorlar veya onun biraz üzerinde. Açlık sınırında çalışan çok sayıda insan var, asgari ücretle çalışan 10 binlerce mühendis arkadaşımız var. Dolayısıyla, hiç öyle istatistiklere bakmaya dahi gerek yok, buradan dahi bunları görmeniz mümkündür.

Dolayısıyla, ucuz iş gücüne dayalı, doğal kaynakların hızlı ve kurlsız tüketimine dayalı bir kalkınma ve sanayileşmenin Türkiye'yi bir yere götürmeyeceğinin artık biliniyor olması lâzım. Bunu sadece bizler söyleyiyoruz, bunu sadece mühendisler mimarlar söylemiyor, bunu iktisatçılar söylüyor, liberal iktisatçılar söylüyor, sanayi odaları söylüyor, bizler söyleyiyoruz sadece, herkes söylüyor bunu.

Dolayısıyla, bunları reddetmek zorundayız. Bunları reddetmezsek, dayatılan ekonomik politikaları reddetmezsek o zaman başka alanlarda da başka politikaları ister istemez yürütmek zorunda kalabiliyorsunuz.

Son dönemlerde Orta Doğu politikasında ABD'yle olan ilişkiler ne yazık ki bizleri son derece rahatsız edici boyutlara geldi. O rahatsız edici boyutlar arasında ister istemez İstanbul'daki şiddet olaylarını da zikretmeden geçmek mümkün değil.

Bu öyle bir olaydır ki kimsenin tasvip etmesi mümkün olmayan, lanetlenmesi konusunda hiçbir tereddüt olmayan, Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği'nin de hemen refleksini gösterdiği ve topluma, barışa, huzura sahip çıktığı bir olaydır. Ama bu olayları değerlendirirken, televizyon kanallarında ne kadar çok profesörümüz varmış, ne kadar çok meğerse bu konunun uzmanı varmış dedirtecek kadar ortaya çıkan değerlendirmelerde bazı eksikliklerin olduğunu gözden ırak tutmamak gerekiyor.

Nedir o unsurlar? Birinci unsur, son dönemlerin en büyük terör olayı, Amerika'nın ve müttefiklerinin Irak'ı haksız işgalidir. En büyük terör olayı budur. Türkiye'deki şiddet olayının arkasında bu gerçeği görmezseniz, bu olayı değerlendirmelerin içinde yer almazsa o zaman eksik bir değerlendirme yaparsanız.

İkinci olay, yeni dünya düzeni denilen olaydır. Yeni dünya düzeni diye adlandırılan ve 1980'lerden bu yana ağırlıklı olarak gelişen, Türkiye'yi de kasıp kavuran süreçte dünyada işsizliğin, yoksulluğun vardığı had safhayı görmek zorundasınız. Bunu görmezseniz, değerlendirmelerinizde bu unsuru göz önünde bulundurmazsanız eksik yapmış olursunuz. Ve nihayet, Türkiye üzerinde yıllardan beri yeşil kuşak politikalarını gündeme getiren Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği gibi ülkelerin yeşil kuşak teorilerini görmezseniz ve bunları değerlendirme içinde almazsanız yine eksik yapmış olursunuz.

Bizler bilimle toplum arasında bir köprü olma durumunda olan bir mesleğin mensuplarıyız. Amacımız halkımıza, topluma, insanlara hizmet etmektir. Barışın olmadığı yerde, insan haklarının, demokrasinin olmadığı yerde bizim topluma hizmet

etme olanaklarımız kısıtlıdır. Onun için bağımsız, demokratik üreten, sanayileşen, hakça paylaşmayı bilen bir ülkede biz de mutlu olmayı ve bu mutluluğu halkımızla paylaşmayı diliyoruz.

Bu tür kongrelerimizin de bunlara hizmet etmesini diliyor, hepinize saygılar sunuyorum.

HİLMİ GÜLER (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı)- Değerli dostlarım, saygıdeğer hocalarımız, değerli meslektaşlarım, sektörün değerli temsilcileri, hanımefendiler, beyefendiler, değerli konuklar, basınımızın saygıdeğer mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Böyle seçkin bir toplulukla 4. Enerji Sempozyumunu birlikte oluşturup tartıştığımız için, beni de buraya davet ettiğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.

Ve bu sempozyumu hazırlayanları özellikle kutluyorum; çünkü bu sempozyumun, aynı zamanda biraz önce de sayın Başkanın da ifade ettiği gibi değişik görüşlerin, değişik konuların da tartışıldığı bir platform olma özelliğini bugün olduğu gibi bir süre daha devam ettireceği anlaşıyor. Bu bakımdan da bu sempozyum son derece önemli.

Şimdi hazır böyle hepimiz TMMOB üyesi olduğumuz için, biraz mühendis mühendise konuşalım istiyorum. Çünkü, biraz önce Sayın Başkanın da söylediği gibi, enerjinin tarifinden ilkokul hocasının bahsettiği gibi, bizler de aynı şekilde tariflerle bu konulara girdik. Tabii işin bir güç, bir zaman boyutu var; güç bölü zaman olarak girdiği zaman da, işin içinde enerjinin ayrı bir ifadesi oluyor. Bir kere, enerjinin olabilmesi için, önce bir gücünüz olması lâzım, bu gücün çok geniş anlamda ele alınması lâzım, bir de zaman boyutu var. Bunu termodinamik okuyan, kinetik okuyan herkes bilir ve bu termodinamiği de hemen hemen bütün mühendisler okurlar ve burada kinetik, özellikle işin zamana bağımlılığı mutlaka çok ciddi olarak ele alınmalıdır.

Biz bu güçle zamanı, bizim dönemimizde birleştirmeye çalışıyoruz; çünkü siyaset son zamanlarda önemli ciddi işleri yapacak gücü kendinde bulamamıştır. Bu dönemde bunu deniyor, bunu yapmaya çalışıyoruz. Bunda da karar verme mekanizmasının, karar verme, “decision making” dediğimiz karar verme mekanizmasının sağlıklı bir şekilde kendini göstermesiyle oluyor. Bu siyasî bir kararla oluyor, bugün yine konuşmada bahsedildiği gibi, bu olayın siyasî yönünü ele alacağınızdan bahsetmişsiniz, siyasî karar mekanizması çok önemlidir.

Türkiye'ye baktığımız zaman, biraz önce konuşmaları dinleyince aklımda şöyle bir fizik yapısını, yani üst üste blokların olduğu bir düzlemin üzerinde blokları ve bloklara bir kuvvetle dokunulduğunu düşündüm. Eğer toplum tam anlamıyla birbirini anlamış olsa, bu katmanlar birbirini anlamış olsa, bir blok hâlinde hareket ederdik. Fakat bizde o katlar arasında sürtünme kat sayıları farklı olduğu için, vurduğu zaman çok değişik bir görüntü elde ediliyor. Kimi geri gidiyor, kimi öne gidiyor, bloklar üst üste düşüyor. Bu, bizim toplumumuzu çok iyi tarif ediyor; çünkü burada farklı yapılar, farklı katmanlar, bunların ilişkilerini oluşturan insan hakları dahil olmak üzere yasal düzenlemeler, alt yapılar, yasal alt yapı, ilişkiler, etik kuralları var ki, bunlar son derece önemli. Biraz önce düşündüm de, yine bir odamızın üyesi olarak şunu gördüm. Bütün bu anlaşmalar, bütün bu yanlış politikalar, enerji politikaları, altına atılan imzalarla oluşturulan yanlış politikalar, yine bu üyelerimizin çoğunluğunu oluşturduğu kişiler tarafından olmadı mı acaba diye düşünüyorum. Çünkü yine bu odalar vardı, yine bu kişiler vardı, yine bu fikirler vardı, neticede biz de bunların içinde okuduk, büyüdük geldik. 1968'li yıllardan itibaren geldik, üniversitedeki çekişmelerden, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde hep bunları yaşadık ve buraya geldik ve biz bunları görerek geldik.

Şimdi şunu görüyoruz ki, bir uzlaşma ve güven. Burada iki anahtar kelime budur. Bizim de AR-GE çalışması sırasında yaptığımız çalışmalarda şunu gördük ki, ülkemizde ulusal uzlaşma ve toplumsal güven, ki bizim en önemli proje alanımızdı bu. Birinci öncelik taşıyan bu konuda, özellikle uzlaşma kültürünün hâlâ yeterince oluşmadığını görüyoruz. Birincisi bu.

İkincisi de, güvenin oluşmadığını görüyoruz. Hâlâ birbirimize yan bakıyoruz, hâlâ böyle yandan çarklı bakıyoruz. Bunun mutlaka düzelmesi lâzım, bu güven unsurunun mutlaka oluşması lâzım. Belki toplumsal anlamda bir etik sözleşmesi imzalamamız gerekiyor. Bu böyle yazılı olarak, fiziki olarak elle tutulur bir anlaşma olmayabilir, kendi kendimize bunu yapabiliriz. Bunu yapmadığımız sürece, en azından kendimizle bu sözleşmeyi yapmalıyız. Bunu eğer yaptığımız takdirde çok şeyi düzeltebileceğimizi düşünüyorum.

Buradan yine öylece olaya mühendisçe, böyle, fiziki bir ortamda olaya baktığımız zaman, denge kavramı geldi aklıma sizleri dinlerken. Biliyorsunuz üç ayrı dengeden bahsedilir, kararlı, kararsız, değişken dengelerden bahsedilir. O dengeye baktığımız zaman düzlem üzerinde bir bilyanın oluşturduğu bir dengeden bahsedilir, bir çanak içindeki, kâse içindeki bir bilyayı gösterirler. Bir de tersine bir şeyin üzerindeki

bilyayı gösterirler. Bunun üçü de denge halidir aslında, üçü de dengelidir ama bu sonuncu dengesiz bir dengedir. Dokunduğunuz anda sağa veya sola gider.

Burada mutlaka kararlı bir dengenin oluşması lâzım, fakat Türkiye hep “Meta Stable” dengelerle uğraşmıştır ve bunu bir türlü oluşturamamıştır. İşin biraz felsefesine girecek olursak; böyle olunca da enerji diye tarif edeceğimiz, belki de diyalektik anlamda bakacağımız canlılık kelimesi de, maalesef canlı olduğumuz hâlde bu enerjiyi, bu gücü kendimizde gösteremiyoruz, politikalarımızda gösteremiyoruz, ulusal enerji politikalarımızı hep dediğimiz hâlde bir türlü oluşturamıyoruz ve hep gördüğümüz şey hep eleştirir. Eleştirir aslında şarttır, olması lazımdır, oto kritik olması lâzımdır ama iyi olan şeylerin de takdiri önemli. Bu iyi olan şeylerin peşine hemen bir “ancak” koyuyoruz, bu iyi olan şeylerin peşine mutlaka bir “yalnız”, bir “ama” koyuyoruz.

Şimdi önce meselâ elektrikte yahut doğalgazda yaptığımız indirimler. Hem teşekkür ediyorum bunu kabul ettiğiniz için, en azından görüldüğü için; çünkü faturalarınıza yansıyor. Artık bu indirimler görülen bir şeydir ki, bu neticede şu anda kamunun yaptığı bir kârdır, bu aslında olabildiğini gösterdiğimiz, bu konuda bile bir olabiliği gösterdiğimiz için. Ancak, ama işte petrol fiyatları düşüyor, işte dolarda düşüşle bağladığınız zaman, söylenenle iddia edilen arasında hafif bir çelişki ortaya çıkıyor. Demek ki olabiliyor, olabiliyorsa, o zaman bunu çok daha iyi izah etmek, hatta bunu verimlilikle izah etmek lâzım.

Şuna bakıyoruz, petrol daha evvelden de düşüyordu, dolarda inişler zaman zaman oluyordu ama bunlar, indirimler pek olmuyordu. Burada biz aslında kâr yaparak bunları yaptık deyip geçiyorum.

Şimdi yine termodinamikten işin içine girecek olursak, mutlaka, bir işin olabilmesi için şartların gerçekleşmesi lâzım. Yani, termodinamiğin çok kaba olarak hayata uygulamasını bu şekilde, şartların oluşmasına, şartların oluşması için de mutlaka işin bir zaman boyutunda gerçekleşmesi lâzım. Bu da, işin kinetik kısmını ilgilendiriyor; çünkü bakarsınız, kimyada bir reaksiyonun olacağını size gösterirler, termodinamik açıdan, serbest enerjiden ama bir de, işin kinetik boyutu vardır. Zaman boyutu vardır. Zaman oluşmadıkça bekler durursunuz. Ya sıcaklığı artırırınız, ya başka şeyleri artırırınız, basınçla uğraşırınız, diğer parametrelerle uğraşırınız. Biz aslında bunu şu anda hayatımızda uyguluyoruz, bu şartlar oluşuyor, hatta oluştu ve biz şu anda bu yanlışlıkları düzeltmeye çalışıyoruz. Keşke yanlışlıklar olmasaydı da düzeltmekle uğraşmasaydık, yeni yeni şeyler yapsaydık, yeni bir sayfa açsaydık. Ama bu yanlışlıklar var ve bu yanlışlıkları teker teker düzeltiyoruz. Çünkü bu yanlış-

lıkları düzeltmezseniz, yanlış gidersiniz; çünkü bakıyorsunuz, enerjide üçte iki dışa bağımlısiniz, tükettiğiniz enerjinin üçte ikisinde dışa bağımlısiniz. Tedbir almazsanız bu, yüzde 80'e çıkacak, yani böyle bir durumla karşı karşıyasınız. Gelecek 20 yılda da bu enerji tüketimi, dünyadaki tüketim yüzde 50 artacak. Demek ki, iş son derece önemli, giderek daha da önem kazanıyor.

Bir de dünyaya bakıyorsunuz. Dünyada 1 trilyon varillik bir petrol kaynağı var, eğer petrol diliyle konuşacak olursak. Bir de 30 trilyonluk dünya gayrisafi millî hasılası var, bunu kabaca söylüyorum. Bu her ikisinin, paranın ve enerjinin dünya üzerindeki ağırlık merkezleri, coğrafik olarak üst üste gelmediyse sıkıntılar meydana geliyor. Bunların üst üste binmesi lâzım, yani ağırlık merkezlerinin çakışması lâzım ki, ne kadar çakışırsa, o kadar az problem olacağını düşünüyoruz. Olmadığı takdirde, zenginliklerin sahibiyle paraların sahibi veya teknolojinin sahibi arasındaki çekişme sürecek.

İşte biz bunun bilincinde olarak, olaya dikkat ederseniz çok geniş ve çok değişik bir açıdan bakıyoruz ve yakın çevremize bakıyoruz. Yakın çevremizde yüzde 65 petrol, yüzde 40 doğalgaz çıkıyor. Ha, demek ki burası önemli, yani rakamlar bunu söylüyor ve işte bütün olayların, tarih boyunca da bütün olayların, bütün çekişmelerin ve bütün o sıcak ortamların periyodik olarak da devam ettiği bir bölgede bulunuyoruz.

Bazen bakıyorum Türkiye küresine, bazen böyle yorgun zamanımda, küreyi sağa sola çeviriyorum, bakıyorum önden arkaya, arkadan öne, hakikaten ülkemizden daha önemli bir konumda olan başka bir ülke yok ve işte rakamlar da bunu söylüyor, pozisyonumuz da bunu gösteriyor.

O zaman, bizim burada özel bir politika oluşturmamız lâzım; çünkü çok yakın çevremizi de şöyle izole ettiğimiz zaman, mesela kalemle çizdiğimiz zaman - mühendislik anlamında izole etme tabirini kullanıyorum başka politik anlamda değil- baktığımız zaman, aşağı yukarı 600 milyar dolarlık bir enerji ticareti var gidip gelen ve bu 600 milyar dolarlık yıllık enerji hareketi, bu doğalgazdır, petroldür, işte elektriktir, vesairedir, buna baktığımız zaman, bunun çoğu bir iletken gibi bizim üzerinizden geçiyor. Yani bütün bunlar, o potansiyel, bizim üzerimizden hareket ederek akıyor sağa sola.

O zaman, bu jeopolitiğimizden faydalanmamız lâzım, bu jeopolitiğimizden faydalanmazsak yanlış yaparız. Tıpkı akarsuların boşa aktığı gibi, tıpkı ırmaklardan

yüzde 35 yararlandığımız gibi. Şu anda, biz faydalanamıyoruz bundan. İşte bunun için değişik modeller düşünüyoruz, gece gündüz bunu düşünüyoruz.

Bunu yaparken, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'ndaki odalarda artık sadece Türkiye haritası yok. Türkiye haritasıyla kendimizi sınırlandırmayacağız, dünya haritasına bakacağız, en azından bölge haritası olacak. Biz artık odalarımızda -sizlere de onu tavsiye ediyorum- Türkiye haritasının dışında dünya haritasına da bakmamız lâzım. Türkiye haritasına baktığımız zaman orada sıkışıp kalıyoruz, özellikle enerji konusunda, madenler konusunda, yer altı zenginlikleri konusunda buna bakmamız lâzım.

Şimdi bunları geçerek, biz ne yapıyoruz ve ne yapacağız ona bakalım. Sizlerle birlikte yapacağız çünkü bu işi. Birincisi, size samimi olarak söyleyeyim, benim yaklaşımım, belki de bunu hissediyorsunuz, bütün bu yasaları çıkartırken, görüşürken, öneriler gelirken hep ortak akıldan bahsediyoruz. Gelin birlikte yapalım. Ne olur, hangi fikirde olursa olsun, hangi görüşte olursa olsun, hangi inançta olursa olsun, gelin birlikte yapalım. Önerilerinizi getirin, dosyalarınızı getirin ve hepsine ön yargısız olarak, dürüst ve tarafsız olarak bakıyorum daima bana gelen raporlara. Yani, sektörlerden gelenlere dahi, - genellikle bazıları kendilerine hafif yontmuş olabilirler diye dahi düşünmeden- hepsine eşit uzaklıkta olarak bakıyoruz ve bu şekilde ortak aklı bulmaya çalışıyoruz. Gelin birlikte oluşturalım bunu ve burada bizim yaptığımız, yapmaya çalıştığımız şey sistem yaklaşımıdır. Biraz önce çizdiğim, vizyon açısından, enerji vizyonumuzu size sunmak açısından bunu söylüyorum, peşinden sistem yaklaşımını bunun üzerine koyuyoruz. Sistem yaklaşımının içinde ben sadece Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın iştigal sahalarına bakamam. Bunun içinde bütçemizin durumu var, bunun içinde sanayi politikamız var, bunun içinde ihracatımız var, ticaretimiz var, dış ilişkilerimiz var. Şu anda benim ilişkilerimin çoğu yurt dışıyla geçiyor, yarısı yurt dışıyla geçiyor. En azından yarısı, fazlası var eksiği yok. Bulgarlarla elektrik meselesini konuşuyorum, dün yeni geldim Yunanistan'dan. Güney Avrupa enerji bakanlarıyla birlikte doğalgaz ve elektrik konusundaki mutabakat zaptını imzaladık ve Türkiye olarak başkanlığını yaptım, dönem başkanlığını yaptım. Ondan iki hafta kadar önce hidrojen enerjisi konusunda Viyana'daydım. Anlaşmayı imzaladık hidrojen enerjisi teknoloji merkezinin İstanbul'da kurulması için. Ama, bunun hâlâ toplumda yansımaları görmüyorum. Hidrojen'e geleceğin enerjisi diyoruz, çevre dostu diyoruz, avantajlarından bahsediyoruz, dünya büyük ağırlık verdi diyoruz ama tık yok. Yani gazetelerde yer almıyor, yahut ufak haberler

olarak alınıyor. Aslında bu çok büyük bir mesele. Yani, bugün Amerika Birleşik Devletleri'yle belki bu noktada, hidrojen enerjisi konusunda belki ikili anlaşmalar yapacağız. Avrupa Birliği'nde Prodi'nin söylediği önemli bir söz var. "Ben iki önemli hareket başlattım" diyor, "bir tanesi EURO'ya geçiş, ikincisi hidrojen enerjisi".

Japonya bu çalışmayı yapıyor, biz hâlâ başka şeylerle uğraşıyoruz. Bu da benim size bir ufak sitemim olsun. Üye üyeye konuşuyoruz, yani mühendis mühendise konuşuyoruz burada.

Şimdi hidrojen enerjisi konusunda çok şeyler yapılabilir, ilk defa, dünyada bir ileri teknoloji sahasında, dünya ile aynı zamanda kulvara çıkıyoruz. Bor Araştırma Enstitüsü kurduk, bu tamamen kendiliğimizden çıkarttığımız, kendi özgün önerimizdi, çıktık kurduk. Şimdi Bor'da ürünler konusunda çalışmalar yapılıyor, belki de hidrojen enerjisinde kullanılacak. Sodyum bor hidrür bileşiği üzerinde bu çalışmaları yapacağız. Bunlar farklılıklar, yani, enerji politikasında biraz önce bahsettiğim gibi, bir dünya var, bir gelişme var, bir tüketim var. Burada neler yapmamız gerektiği üzerinde tekrar duralım. Sistem yaklaşımında, mutlaka sanayiye, insan haklarını, her şeyi birlikte ele almamız lâzım, bir bütün içinde ele almamız lâzım, sistem yaklaşımı bunu gösteriyor.

Şimdi söyleyeceğim nokta, bizim neler yaptığımız, neler yapmaya çalıştığımız. Bir kere, yine burada gene termodinamikten bahsedeceğim size. Su, suyun akışına bakın. Su, kainattaki yapıya bakarsanız, oradaki unsurlara bakarsanız, en akıllıca hareket eden unsurlardan bir tanesidir; nereye akacağını çok iyi bilir. Yukarı doğru akmaz. Ne yapar? En kolay yönden akar. Siz eğer önündeki engeli kaldırırsanız o nereye akacağını bilir, arkadan itmeye lüzum yok. Arkadan iterseniz, suyu dağıtır-sınız. En güzeli önündeki engeli kaldırmaktadır.

Biz şu anda suyun önündeki engeli kaldırmaya çalışıyoruz, yaptığımız şey bu ve burada da düşündüğümüz nedir? Aklın yolu bir olduğuna göre, biz enerji politikamızda yerli kaynaklarımıza önem verdik, bu kadar basit. Bunu orta zekâlı bir insan da yapardı, biz de bunu yapmaya çalışıyoruz. Yani yerli kaynaklarımız nedir? Kömürdür, sudur, yenilenebilir enerjidir, küçük hidroelektrik santrallerdir, rüzgârdır, jeotermal enerjidir, güneştir ve hidrojen enerjisidir. Bunları artık telaffuz etmeye başlayalım.

Küçük HES'ler konusunda ciddi bir çalışma başlattık. Orada, büyük bir potansiyel var ve boşa akıyor. Üstelik baraj yaparak, yani çevre dostu olanları da fazla ürkütmeden, çevreyi de bozmadan bunları yapmamız mümkün, bunu teşvik ediyoruz.

Rüzgâr. Rüzgârla ilgili, ki şu anda bizim bir enerji sıkıntımız yok, 2004'te, 2005'te de olmayacak, 2006'da da olmayacağını düşünüyoruz ama 2007'den itibaren tedbirimizi almamız lâzım. Şimdi ben bunu söyledim diye hemen bazıları çelişki var diyorlar, yani biz geldiğimiz zaman da yoktu, bir süre de olmayacak. Ama neticede, önlem almazsanız olacak. Yani, şu anda karnınız toksa bile bir saat sonra acıkacaksınız, bu bir canlının en tabiî gereğidir ve bunun için önlem almamız lâzım. Bu önlemi alırken de, yeni yatırım konuları düşünüyoruz ve burada size şunu ifade edeyim: Bu açığın büyük bir kısmını yenilenebilir enerjiyle karşılamayı düşünüyoruz. Başta rüzgâr olmak üzere, bununla karşılaşacağız. Bununla ilgili kanun tasarısı belli bir noktaya geldi. Burada da, ortak aklın peşinde olarak, bütün sektör temsilcileriyle, bütün ilgililerle, sizler dahil, hepimiz, sizler bizim tabiî danışmanlarımızızsınız, zahmet olmazsa gelin birlikte çalışalım, bunları oluşturalım ve bu konulara ağırlık verelim.

Şimdi, buradan şuraya gelmek istiyorum. Bilhassa yerli kaynaklarda, kömürün durumu ve doğalgazın durumu önemli. Biz aldığımız doğalgazın yüzde 65'ini elektrik üretmekte kullanıyorduk. Bunu doğalgaz üreten ülkeler dahi böyle yapmıyor, bu kadar doğalgaz kullanmıyor, en büyük çarpıklık işte burada. İşte biz bunu gidermeye çalışıyoruz. Anlaşmalarla gideriyoruz, fiyatları düşürerek yapıyoruz, tek fiyat, yani aynı doğalgazın fiyatı dört ayrı şekilde olamazdı, bunları düzelttik. Yaz kış farklılıklarını kaldırdık, tek fiyata indirdik, yanlış yapılanları kaldırdık. Yani neticede şu anda aldanmış veya aldatılmış olmanın psikolojisinden kurtulduk en azından onu söyleyeyim size; bu önemli bir noktadır, bunu kaldırdık ve gönül rahatlıkla kullanabileceğimiz bir seviyeye getirdik. Şimdi de, bu doğalgazı Yunanistan üzerinden Avrupa'ya göndermeyi düşünüyoruz. Bununla ilgili de, iki tane ring var. Bir tanesi Yunanistan-İtalya ringi, epey önde gidiyor bu çalışmalar; çünkü iki gün önce bununla ilgili bir Yunanlı Bakan, Sayın Tsohatzopoulos'la ve Avrupa Birliği'nin Komiseri Madam de Palacio'yla özel görüşmelerimiz oldu, bununla ilgili ileriye dönük görüşmelerimizi yaptık, orada da önemli bir noktaya geldik. Yani Türkiye, bir enerji köprüsü olacak, enerji terminali olacak, artık burada çok önemli bir stratejik önem kazanıyoruz ayrıca jeopolitik açısından.

İkinci ring ise, Bulgaristan üzerinden Avusturya'ya kadar giden bir hat. Peki bu gaz nereden gelecek? Bu gaz, önce Şahdeniz gazı, bizim için vazgeçilmez olan Bakû-Tiflis-Ceyhan Projesinin paraleli olan Şahdeniz Projesiyle gelecek. 2006 yılında inşallah ilk gaz oradan alınmış olacak. İkinci olarak, ihtimal olarak, bu İran

gazı olabilir ki, onun politik bazı tartışmaları var. Üçüncüsü ise, Mısır'dan gelen ve Suriye üzerinden geçecek gazdır, bir dördüncüsü var, o da Irak gazıdır. Beşinci bir tane var; o zaten anlaşma imzaladığımız için söylüyorum Türkmen gazı meselesidir. Türkmen gazı için, zaten yapılan bir anlaşma var.

Şimdi burada bir denklem var. Bu öyle beşinci dereceden beş bilinmeyenli bir denklem değil, daha fazla, daha karışık bir denklem; çünkü politik faktörler de işin içine giriyor ve biz bütün bu noktalar arasından bir doğru geçirmeye çalışıyoruz; yaptığımız işin doğru olması için. Bu çok önemli bir şey.

Bunları yaparken de görüşmelerimiz sürüyor, bir bakıyorsun aynı gün içinde iki-üç görüşmeyi birden yapıyoruz. Ben Yunanistan'da Yunanlı bakanla görüşürken, Yunanistan'ın doğalgaz şirketi, Yunanistan'ın BOTAŞ'ı olan DEPA, bizim BOTAŞ'lılarla görüşüyordu. Yunanistan'dan geldim BOTAŞ'ın Genel Müdürüyle görüşerek işi oluşturmaya çalıştım, burada zaman faktörü çok önemli. Eğer zamanı küçültmezseniz gücünüz büyüzmez. Yani madem iş, enerji dediğimiz şey güç bölü zamandır, o zaman, zamanı mümkün olduğu kadar kısa tutacaksınız. Biz konuşmakla çok vakit geçirerek zamanı uzun tutuyoruz, sıkıntımız burada. Onun için çok fazla güçlü olamıyoruz, çok fazla iş yapamıyoruz. Sıkıntımız çok konuşmakta.

Hep bu tartışmalarla vakit geçirdiğimiz için, iş tarifine baktığınız zaman, enerji tarifine baktığınız zaman, bu tarifi üzerine tekrar düşünmenizi istirham ediyorum. Çünkü madem ki teknik konuşuyoruz, teknik hareket etmemiz lâzım, hayatımızda bunu uygulamamız lâzım. Bununla ilgili de, mutlaka hukukî alt yapının oluşması lâzım. Tıpkı termodinamik kanunları gibi, yasal, yani mevcut cari yasalar da bizim için son derece önemli, bunları da ihmal edemiyoruz. Bunları yaptığınız, gerçekleştirdiğiniz zaman top direktten dönüyor, gol olmuyor. İşte o özelleştirmeler geri dönüyor, işletme hakkı devirleri bozuluyor, mutlaka bu yasal düzenlemelerin de olması lâzım. Biz bir yandan da, bu yasal düzenlemeleri de yapıyoruz.

Bir misâl vereyim size Petrol Piyasası Yasası. Petrol Piyasası Yasası Cumhuriyet tarihinde ilk defa çıkmıştır. Birkaç sayfa ile idare edilen yönetmeliklerle, karar-namelerle giden bir meseleydi. 27-30 milyar dolar yıllık bir piyasayı, biz yasayı çıkararak çözdük. Cumhuriyet tarihinin önemli bir yasasıdır bu ve bir uzlaşmayla da çıktı, epey tartışma oldu, başka şeyler oldu ama, neticede uzlaşmayla çıktı. Bu, petroldeki kaçağı önleyecektir inşallah iyi uygulayabilirsek, bununla ilgili serbest piyasa şartları oluşacaktır, rekabet oluşacaktır, şeffaflık gelecektir, vesaire. Bunların hepsi oluşacaktır. Bu yasa kolay çıkmadı, ama neticede bunu çıkarttık.

Peşinden LPG çıkacak. Biliyorsunuz, feci kazalara sebep olan, bize hiç yakışmayan şartnamelerle yürüten bir sektör. Bunu toparlamaya çalışıyoruz. Bunlar o kadar kolay işler değil. Bunların içinde uluslararası şirketler var, sermaye var, bayiler var, tüketiciler var, işte bütün hepsine, bir de insan hakları bağlamında da ele almamız gerekiyor, o da oradan gidiyor.

Bu arada Maden Yasası çıkıyor, bunun hazırlığı içindeyiz. Yer altı kaynaklarımızın düzenli bir şekilde kullanılabilmesi için. Enerjiyi de yakından ilgilendirdiği için söylüyorum. Çünkü biz Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın ismini, politikamızda ana unsur oluşturduk ve enerji politikamızı daha çok tabii kaynaklara bağladık, ama bunu yaparken de, olmayanı tabii ki ithal edeceğim. Ama biz ithalden ziyade kendi kaynaklarımızı aramayı da ağırlıklı olarak ele alıyoruz. Petrol aramasında ve doğalgaz aramasında çok ciddi çalışmalara giriştik. Şu anda, doğalgazda 700 milyon metreküplük yeni bir sahayı daha bulduk, bunu yakında açacağız. Ayrıca bu kaynaklarımızı giderek daha da artırmak üzere yeni programlar yaptık. Bir önceki döneme göre sondajları iki kat artırdık. Gelecek yıl da bunun iki katı artacak, yani bir önceki dönemin dört katına çıkmış olacağız. Petrolde de aynı şekilde. Şu anda, Doğu Karadeniz'de petrol konusunda beklediğimizin üstünde bir sonuca ulaşacağımızı tahmin ediyoruz, ilk aldığımız izlenimler, data bu gösteriyor. Ama sondaj yapmadan, bu tabii kesinleşmeyecek. Önümüzdeki yıl bu da gerçekleşmiş olacak.

Şu anda yoğun bir çalışma içindeyiz, bunları toparlamaya çalışıyoruz. Kömür konusunda, hatırlarsınız, uzunca bir süredir, yani 10 yıla yakın bir süredir TKİ tevziat yapmıyordu, daha çok kamuya satıyordu. Kamuya sattığı için de fiyat ayarlanabiliyordu. Fiyat yüksek ayarlandığı için de, ithal fiyatlar da yükseliyordu kömürde. Daha çok ithal kaynaklarla bunları yapmaya çalışıyorduk. İşte Ukrayna'dan, Güney Afrika'dan, Çin'den kömürler geliyordu. Biz bu sene, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu'nun da desteğiyle, 800 bin ton kömürü fakir fukaraya verme programını yaptık ve yerli kömürümüzü, dışarıya para vermeden. İşte size insan hakları, işte size sosyal bir politikanın uygulaması. Bunu oluşturduk, yani şöyle bir hesap yaparsanız, eğer 800 bin ton kömürün hepsinin kamyonla taşındığını düşünürseniz, 10 tonluk kamyonlarla hesap ederseniz 80 bin kamyon yapıyor. 80 bin kamyonun taşıdığı bir iş gücünü düşünün. Tabii bunun büyük bir kısmı trenlerle, raylı sistemle taşıyor, gemiyle taşıyor ama, ben size bir rakamın büyüklüğünü fiziki olarak göstermek için söylüyorum.

Ve bu yerli kaynaklarımızda, tamamen ilave bir üretim olarak oluştu ve bunu şu anda dağıtıyoruz, fakir fukara en azından soğuktan korunuyor ve bunun karşılığında TKİ kâr ederek yapıyor bunu. Yani, bu harekette, biz TKİ'nin daha fazla kâr etmesini sağlıyoruz. Aynı şekilde, elektrikte yaptığımız çalışma. Bizim yerli üretimimizi eğer devletin, kamunun ürettiği elektriğe 60 milyar kilovat/saat olarak bakarsanız, yuvarlak hesap, 10 milyar kilovat/saatini biz kömüre ve suya ağırlık vererek ürettik ve buradan kâr ettik, kâr ettiğimiz için indirim yapıyor, popülizmle değil. Kâr, 1 katrilyon TL kâr. Demek ki olabiliyormuş.

Hani darboğaz vardı, karanlıkta kalıyorduk, şu oluyordu, bu oluyordu filan deniyordu, Bulgaristan'dan elektrik alıyorduk, mobil santraller kurulmuştu, mobil santrallerden dolayı bize olan yük 500 milyon dolardı. Fındıktan kazanamıyorsunuz bu kadar parayı, yani koskoca Karadeniz Bölgesinin ta İstanbul'a kadar, Düzce'ye kadar düşünürseniz, bu kadar parayı kazanamıyorsunuz fındıktan. Şu bizim yaptığımız, yani şu düzenlemelerle yaptığımız, elde ettiğimiz kazancımızı; doğalgazı, elektriği, vesaireyi işin içine koyar hesaplıyorsanız, durumu daha iyi görürsünüz.

Şimdi yeni bir politika oluşuyor. Dikkat ederseniz, ben size çok farklı konuları anlatıyorum, yani, daha evvel, belki de rastlamadığınız, daha evvel tanık olmadığınız bir Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı profili çizmeye çalışıyorum size. Yani yenilenebilir enerjisiyle, hidrojenisiyle, diğer kaynaklarıyla. İşte bu zamanının geldiğini gösteriyor kinetik olarak. Yani, hep beraber çalışalım burada, bizim artık oy kaygımız falan yok. Bu bir millî mesele, eğer ulusal bir politikadan bahsediyorsak, işte hodri meydan, hepimiz beraber yapalım, ben sizi davet ediyorum, beraber çalışalım. Beraber çalışalım ve ülkemizi dünyadaki ilk 10 büyük ekonomiden biri haline getirelim, bunun hesapları daha evvel yapıldı ve bizim de kromozomlarımızda hazır olan gücümüz de var; güçten, enerjiden bahsediyorsak her şeyimiz var. O zaman, bunu birlikte oluşturalım.

Yerli kaynaklarımız son derece önemli. Şu anda sıkıntımız mevcut. Santrallerimizin yenilenmesi, santrallerimizin tam hakkını veremiyoruz. Şimdi buraya ağırlık verdik. Yani EÜAŞ'ın elindeki santrallerin, kömür santrallerinin, hidrolik santrallerinin verimini artırmak. Burada, bir miktar verim artırırsak, yeni yatırım yapmaksızın, yani yeni tesisler kurmaksızın, bunun kapasitesini, verimini artırırsak çok büyük bir avantaj elde edeceğimizi ümit ediyorum. Burada sizin önerilerinizi bekliyoruz.

Ayrıca, yap-işlet-devret biçimi santraller dahil olmak üzere, bizim şu anda hâlâ el atmadığımız, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nda bekleyen müracaatlar

var. Bu müracaatları geçen hafta ayıkladık. Bunların teminatlarını teslim edeceğiz, bunlarla ilgili görüşmelerimizi yapacağız, bunlarla ilgili kararlar alacağız, devam edeceklerle edeceğiz, diğerleriyle el sıkışacağız, yeni bir yatırım sahasını, yeni bir hareket sahasını onlarla birlikte açacağız. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nda çözülmemiş projeler, çözülmemiş işler kalmayacak.

Böylece, 2007'ye çok daha aktif bir şekilde hazırlıklarımızı yaparız, çünkü yapacağımız yatırımlar ancak 2007'de realize edilir. Bunun için de, başta yenilenebilir enerji kaynakları olmak üzere, rüzgâr, jeotermal, güneş, hidroelektrik santralleri olmak üzere, bilhassa bu konulara ağırlık veriyoruz.

Elektrikteki kayıp kaçığa gelince; biraz önce bahsettiğiniz için bunları söylemek istiyorum. Birkaç konuda da şöyle, hem bir açıklayıcı ifade olsun diye söylüyorum kayıp kaçakta. Evet sıkıntımız var, ama bunun üzerine çok ciddi olarak gidiyoruz. Yaklaşık olarak 240 trilyonluk bir kaçağı yakaladık. Yakaladık demek bile benim için hoş olan bir tabir değil, bir bakanlığın görevinin bu olmaması lâzım ve yalnız ben de size bir şey söyleyeyim, bu iş de teknik bilgi olmadan olmuyor. Buradan ne demek istediğimi de biliyorsunuz, anlıyorsunuz herhalde. Çünkü sigortası bozulan bir insan bile, ben çok iyi biliyorum, komşularımın sigortalarının tamirini bile kendilerinin yapamadığını biliyorum, ama bu tip insanların elektrik kaçağı konusunda sayaç değiştirecek kadar, duvarların arkasına manyetik alet koyacak kadar teknik bilgiye sahip olmadıklarını tahmin ediyorum. Bunda da hepinize rol düşüyor, bunu da mutlaka birlikte yapmamız lâzım diye düşünüyorum.

Buradan bir söz daha söyleyeyim, DSİ'yle ilgili söylediğiniz, sadece şu kadarını söyleyeyim. Genel Müdür bana bu sözleri söylemediğini aktardı, bu kadarını söyleyeyim size. Dolayısıyla yorumu sizindir. Bunu da bilginize sunmuş oluyorum.

Ancak şunu tekrar söylemem gerekiyorsa, biz bütün bu çalışmaları birlikte yapmak üzere sizleri davet ediyoruz, yaptığımız çalışmalarda köklü, radikal konulara bilhassa girdik, bir ÇEAŞ-KEPEZ meselesi bunlardan bir tanesidir. Bu, daha evvelden de vardı, daha evvelden de buna teşebbüs edildi. Burada da biz mala mülke, şuna buna el koymadık, bu özelleştirmenin tersi bir hareket değildir, o televizyonlarda reklâmlarda belirtildiği gibi değildir. Bu konudaki açıklamayı da basına ilettim. Böyle bir şey söz konusu değildir. Burada kendilerinin de imzaladıkları bir sözleşmeye aykırı hareket etmenin sonucunda bu iş olmuştur. Diğer konularda olduğu gibi, biz öyle isim filan takmadık, öyle “gök gürültüsü operasyonu, şimşek operasyonu” gibi

isimler filan takmadık, bu işi yaptık ve çok da fazla üzerinde durmadık. Yani bu noktayı da bilhassa size ifade etmek istiyorum.

Türkiye’de enerji konusunda şu anda bir problem yok. Meselâ, bir Bulgar elektriği sorusunda; Bulgaristan’dan elektrik alıyorduk biz. Bulgaristan’dan aldığımız elektriğin karşılığında da müteahhitlerimize bir otoyolla iki baraj sözü verilmiş. Geldiğimizde baktık, nerede bu otoyol, nerede bu baraj, yok. Bunun üzerine konuştuk, bu işi, bu konuyu hiç görüşmediniz mi filan diye arkadaşlara sorduk. Görüştük ama bu pek uygulanmadı filan dediler. Peki uygulayalım o zaman dedik, konuştuk, baktık ki iş uygulanmayacak gözüküyor, anlaşmada biz paramızı ödüyoruz, elektriği alıyoruz, biraz da pahalı da alıyoruz ama bunun karşılığında müteahhitlerimize söz verilmiş. Sonra öğrendik, o müteahhitlik işi biraz karışıkça. Bazı mektuplar gitmiş gelmiş, bir sürü şeyler olmuş filan, kestik biz elektriği. Kesince iki bakan birden geldi, enerji bakanıyla bayındırlık bakanı geldi. Açın filan dediler, açalım ama müteahhitler de kazmayı vursun dedik. Tamam vururlar, vursun ondan sonra açarız dedik. Şu ana kadar hâlâ kazma vurulmadığı için, biz de elektrik almayı kestik.

Şimdi bunun üzerine en son iki gün önce Yunanistan’daki toplantıda sayın Bakanla da görüştük. Ona şu önerilerde bulundum. Bir, anlaşmayı uygulayın, yani imzaladığınız şekilde. İki, uygulayamıyorsanız bir otoyolla iki barajın, yaklaşık değeri diyelim ki, 600 milyon dolar, müteahhitlik kârı da gene farz edelim ki, yüzde 30’sa, hani hesabı izah etmek için örneği söylüyorum. Yüzde 30 çarpı 600 milyon dolar, işte 180 milyon dolar eder. 180 milyon dolar alacağımızı düşürün elektrikten, fiyatı düşsün, tüketici de bunu ucuz elektrik olarak kullansın. İkinci teklifimiz buydu. Üçüncüsü, bunu da yapamıyorsanız, gelin yeniden görüşelim dedik. O da olmazsa, bunu donduralım, ileride ihtiyacımız olursa yine şartları görüşmek üzere anlaşalım dedik. Yaptığımız bu, yani hesaplarımız bu kadar basit, bu kadar açık. O bakımdan sizlerin ortak aklınıza ihtiyacımız var. Türkiye’nin, dünyanın ilk 10 büyük ekonomisinden birisi olması için.

Hepinize saygılar sunuyorum.

Teşekkür ederim.